

Päivi Räsänen kd

Kirjallinen kysymys rahapeliautomaattien hajasijoittelun lopettamisesta ja rahapelihaittojen ehkäisemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Arpajaislain mukaan "Veikkauksen on toimeenpantava rahapelit siten, että rahapelitoimintaan osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään". Suomi on rahapelaamisen kärkimaita Euroopassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimuksen mukaan Suomessa on yli 120 000 peliongelmaista ihmistä. Rahapelihaitat koskevat suoraan tai välillisesti satojatuhansia suomalaisia. Liki neljännes pelituotoista tulee ongelmapelaajilta.

THL:n tekemät tutkimukset ovat osoittaneet, että rahapelaaminen on Suomessa hyvin keskittynyttä — noin 5 % pelaajista häviää peleissä puolet Veikkauksen tuotosta (n.1,8 miljardia euroa). Peliriippuvuus on yleisintä työttömillä, lomautetuilla ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla tai pitkäaikaisesti sairailta. Monelle peliongelmaiselle raha-automaatit ovat avanneet suoran tien uhkapelien maailmaan. Peliautomaatteja on Suomessa erityisesti sellaisilla asuinalueilla, joilla koulutus- ja tulotaso ovat matalia ja työttömyysluvut korkeita. Ainutlaatuista koko maailmassa on se, että Veikkaus saa päättää itsenäisesti rahapeliautomaattien sijoittelun periaatteista. Veikkauksella on tällä hetkellä yhteensä noin 18 500 rahapeliautomaattia hajasijoitettuna arkoissa ympäristöissä.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että eniten riippuvuutta aiheuttavat rahapeliautomaatit. Veikkauksen pelikoneita on kaupoissa, kioskeissa, ravintoloissa, huoltoasemilla, Veikkauksen omissa pelipisteissä ja viime päiviin asti sairaaloissa ja vanhusten palvelukeskuksissa. Raha-automaattien määrän ja sijoittelutavan voidaan sanoa heijastuvan suoraan niiden aiheuttamiin haittoihin.

Enemmistöissä maailman valtioista rahapelikoneet on sijoitettu erityistiloihin, kuten kasinoille eikä ihmisen arkiympäristöön. Veikkaus Oy:n monopoliasema perustuu pelihaittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen, ja sen tehtävänä on harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään. Rahapeliautomaattien laaja hajasijoittelu ei millään tavoin edistä tätä tehtävää. Veikkauksen raha-automaattien sijoittelua on tarkasteltava pikaisesti ja peliautomaatit tulee siirtää erillisiin tiloihin, joissa asiakkailta edellytetään vahvaa tunnistautumista. Rahapeliautomaatit on poistettava kaupoista, kioskeilta, ravintoloista ja huoltoasemilta ja muualta ihmisen arkiympäristöstä. Rahapeliautomaateille tulee olla pääsy vain kasinoilla ja erityisissä valvotuissa pelisaleissa.

Kirjallinen kysymys KK 79/2019 vp

Rahapelihaittojen ehkäisyyn päätettiin keskittyä arpajaislain uudistamisen toisessa vaiheessa. Tätä tahtoi hallintovaliokunnan lausunnon mukaan myös eduskunta. Kuitenkin uudistuksen toisen vaiheen ainoaksi rahapelihaittojen vähentämiseen liittyväksi muutokseksi jäi hajasijoitettuja rahapeliautomaatteja koskeva pakollinen pelaajien tunnistautuminen. Pakollinen tunnistautuminen on tehokas väline vähentää alaikäisiä pelaajia. Sen merkitys rahapelihaittojen vähentämisessä laajemmin riippuu kuitenkin paljon siitä, millaisia pelinhallintavälineitä pelaajille sen myötä tarjotaan. Niiden täsmentäminen jäi tulevan säädösvalmistelun tehtäväksi. Hyväksyessään nämä uudistukset eduskunta esitti jälleen toiveen rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen tähtäävien toimien lisäämisestä.

Esitin vuonna 2018 hallitukselle kirjallisen kysymyksen peliriippuvuuden ehkäisemisestä ja rahapeliongelmiin liittyvien hoitopalveluiden kehittämisestä. Tuolloin ministerin vastauksessa todettiin, että rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen tehostamista on jatkettava myös seuraavan hallituksen toimesta ja tarkasteltava siihen liittyviä toimenpiteitä. Suomessa ei edelläkään ole peliongelmiin hoitoon kehitettyä erillistä hoitojärjestelmää, ja rahapeliongelmaan erikoistuneiden palveluiden tarjonta on maassamme hajanaista. Vuonna 2022 pelikoneisiin on tulossa tunnistautumispakko, jolla pyritään hillitsemään pelaamista. Pakollinen tunnistautuminen ei kuitenkaan yksinään ole riittävä toimenpide pelihaittojen ehkäisyn tehostamiseksi. Peliautomaattien poistaminen kaupoista vähentäisi peliriippuvuudelle altistuvien väestöryhmien ongelmapelaamista.

Rahapeliriippuvuus on pakonomaista käyttäytymistä, jolla on paljon yhtäläisyyksiä aineellisten riippuvuuksien, kuten alkoholi- ja huumeriippuvuuden, kanssa. Rahapelaaminen on tulonsiirtoa köyhiltä, mielenterveysongelmaisilta ja syrjäytyneiltä hyväosaisille, emmekä saa ummistaa silmiämme vakavassa uhkapelikierteessä olevien ihmisten hädältä ja avuntarpeelta. Suomalaista rahapelijärjestelmää leimaa hämmentävä paradoksi: samanaikainen halu ylläpitää, jopa kasvattaa rahapelituottoja ja vähentää ja ehkäistä rahapelihaittoja.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus valmis vakavasti harkitsemaan rahapeliautomaattien hajasijoittelun lopettamista ja pelikoneiden siirtämistä kasinoille ja valvottuihin pelisaleihin,

mitä toimenpiteitä hallitus aikoo tehdä, jotta painopiste saadaan siirrettyä rahapelihaittojen korjaamisesta peliriippuvuuksien ennaltaehkäisyyn ja

arvioiko hallitus, että Veikkaus ymmärtää riittävän hyvin tehtävänsä ehkäistä ja rajoittaa rahapelihaittoja, ja mitä hallitus tekee lisätäkseen tätä ymmärrystä?

Helsingissä 22.8.2019

Päivi Räsänen kd